

СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЖУРНАЛ ВНУТРІШНЬОЇ ТА СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ

ВОСТОЧНОЕВРОПЕЙСКИЙ ЖУРНАЛ
ВНУТРЕННЕЙ И СЕМЕЙНОЙ МЕДИЦИНЫ

THE EAST EUROPE JOURNAL
OF INTERNAL AND FAMILY MEDICINE

Засновники

Харківська медична академія післядипломної освіти,
Харківська обласна організація «Асоціація лікарів
загальної практики — сімейної медицини»

Рекомендовано до друку

Вченою радою
Харківської медичної академії післядипломної освіти
(Протокол №3 від 30.06.2020 р.)

Заснований у 2014 року

Виходить 2 рази на рік

Свідоцтво про державну реєстрацію

друкованого засобу масової інформації
серія KB 322107-12007117 від 25.03.2016 р.

Науково-практичний журнал з дистанційної освіти

Журнал внесено в міжнародні наукометричні системи: Cross Ref, Index Copernicus, Academic Resource Index, WorldCat, Scientific Indexing Services, DRJI, ROAD, Citefactor, Open Academic Journals Index, Global Impact Factor, ESCI, Universal Impact Factor, Science Index, Google Scholar, база даних «Наукова періодика України».

Відповідальний секретар Двояшкіна Ю.І., Ю.К. Сікало

Заст. відповідального секретаря

Хоменко Л.О., Журавльова А.К., Н.А. Лопіна

Розробники та модератори сайту журналу

Н.А. Лопіна, Т.А. Рогачова

Дизайн обкладинки В.В. Кулик

Комп'ютерна верстка О.А. Ільїна

Ум. друк. арк. 12,00.

Електронна адреса журналу:

<http://www.internalmed-journal.in.ua/>

Для кореспонденції: teraprevm@med.edu.ua

ФАКТ

Видавництво «ФАКТ»

61166, Харків, вул. Бакуліна, 11, оф. 2-26

Тел./факс: (057) 760-47-16, 756-43-75

E-mail: publish_fakt@ukr.net

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3172 від 22.04.2008.

Виготовлено у ФОП В. Є. Гудзинський

Україна, 61072, м. Харків, вул. 23-го Серпня, 27.

Тел./факс: (057)340-52-26.

Журнал внесено до Переліку наукових фахових видань
України з медичних наук Додаток 1 до наказу N 409
від 17.03.2020 р.

Керівник проекту

Хвисяк О.М.

Шеф-редактор

Корж О.М.

Головний редактор

Опарін О.А.

Заступники головного редактора

Журавльова Л.В., Лаврова Н.В.

Редколегія:

Алієв Д.А. (Азербайджан), Бабак О.Я., Біловол О.М.
Білоусова О.Ю., Благовещенська А.В., Бойко В.В.,
Болотна Л.А., Георгіянц М.А., Долуда С. М.,
Железнякова Н.М., Звягінцева Т.Д., Касьянова О.М.,
Корж М.О., Кочужева М.М., Кочуев Г.І., Краснокутський С.В.,
Марченко В.Г., Михайлов Б.В., Опарін А.Г.,
Пасієшвілі Л.М., Робак І.Ю., Скрипник І.М., Сосін І.К.,
Фадєєнко Г.Д., Фролова Т.В., Харченко Н.В., Хвисяк М.І.,
Яременко О.Б.

Редакційна рада:

Абдулаєв Р.Я. (Харків), Алієв А.Д. (Азербайджан),
Березняков І.Г. (Харків), Більченко О.В. (Харків),
Бодня К.І. (Харків), Бука С. (Латвія), Волосовець О.П.
(Київ), Волошина О.Б. (Одеса), Гарюк Г.І. (Харків),
Гірка В.Д. (Харків), Грищенко О.В. (Харків), Жаловага А.С.
(Польща), Імонов М.С. (Таджикистан), Калда Р. (Естонія),
Козідубова В.М. (Харків), Кокко С. (Фінляндія),
Лабаш П. (Словаччина), Літовченко Т.А. (Харків),
Майкова Т.В. (Дніпропетровськ), Матюха Л.М. (Київ),
Немец Ю. (Словаччина), Ніколенко Є.Я. (Харків),
Орновський М. (Польща), Орловський В.Ф. (Суми),
Пархоменко Л.К. (Харків), Сабіров Д.М. (Узбекистан),
Сенаторова Г.С. (Харків), Сергієнко О.І. (Харків),
Свінцицький А.С. (Київ), Сидорчук Л.П. (Чернівці),
Хіміон Л.В. (Київ), Шадманов А.К. (Узбекистан), Шамсієв А.М.
(Узбекистан), Швець О.В. (Київ), Шекера О. Г. (Київ)

**ПИТАННЯ НЕВРОЛОГІЇ.
СИМПОЗИУМ**

Ас. Г.Л. Губина
Сегментарные вегетативные нарушения 85

**ПИТАННЯ ІСТОРІЇ МЕДИЦИНИ.
ОРИГІНАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ**

Проф. Г.О. Сирова, к. фарм. н. О.О. Завада
Становлення кафедри хімії у Харківському медичному
університеті у післяреволюційний період 92

**ПИТАННЯ ПУЛЬМОНОЛОГІЇ.
СИМПОЗИУМ**

Асс. К.Т. Аббасалиева, проф. Дж.Т. Мамедов,
доц. Д.М. Исмаилзаде, Г.Б. Садыгова
Связь между сопутствующими состояниями
и смертностью пациентов, поступающих в отделение
интенсивной терапии при тяжелых обострениях
хронической обструктивной болезни легких 97

**ПИТАННЯ ІСТОРІЇ МЕДИЦИНИ.
ОРИГІНАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ**

Директор музея истории ХНМУ Ж.Н. Перцева
Женщины в жизни И.И. Мечникова 103

Доц. Д.К. Милославский
Пробиотики: від Іллі Мечникова до сьогодні
(до 175-річчя від народження І.І. Мечникова) 109

Проф. К.М. Гамалія
Амбивалентний характер медицини давньої Месопотамії. . . 116

Проф. В.М. Гамалія, проф. С.П. Руда
Описи чуми у художніх творах античності
та Середньовіччя. 118

Проф. С.Б. Сорочан
Клиническая медицина в Византии. 122

**ПИТАННЯ ФАРМАКОТЕРАПІЇ.
ОРИГІНАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ**

Доц. Н. Е. Хильмончик, О.В. Мосин, А.В. Жигимонт,
А.И. Верховодко
Химиотерапевтические противоопухолевые
лекарственные препараты. История лечения
злокачественных новообразований лимфоидной ткани . . 143

**ПИТАННЯ ЕНДОКРИНОЛОГІЇ.
СИМПОЗИУМ**

Проф. А.Н. Корж
Клинико-патогенетическое обоснование
профилактики и лечения ожирения 146

**ПИТАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ.
СИМПОЗИУМ**

Проф. Ж.Д. Семидоцкая, доц. И.А. Чернякова,
доц. Е.В. Авдеева
Семейный врач и нефрология: коротко о главном 153

**ПИТАННЯ КАРДІОЛОГІЇ.
СИМПОЗИУМ**

Ас. О.Е. Ніколенко
Клінічна епідеміологія дисплазії сполучної тканини
в студентській популяції. Пропалс мітрального
клапану та фенотипічні ознаки ДСТ 160

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ

Банк тестів 164

**THE QUESTION OF THE NEUROLOGY.
SYMPOSIUM**

PHD G.L. Gubina
Segmental autonomic disorders 85

**THE QUESTION OF THE HISTORY OF MEDICINE.
THE ORIGINAL STUDY**

Prof. A. O. Syrovaya, PHD Zavada O.A.
Formation of the Department of Chemistry at Kharkiv
Medical University in the post-revolutionary period. 92

**THE QUESTION OF THE PULMONOLOGY.
SYMPOSIUM**

PHD K. T. Abbasaliev, prof. Jebrail T. Mammadov,
PHD Jeyhun M. Ismayilzada, PHD Gunel B. Sadigova
Association between comorbid conditions and mortality of
patients administered to the intensive care unit
in acute exacerbations of chronic obstructive pulmonary
disease. 97

**THE QUESTION OF THE HISTORY OF MEDICINE.
THE ORIGINAL STUDY**

Zh. Pertseva
The women in the life Of I. Mechnikov 103

PHD Miloslavsky D.K.
Probiotics: from ilya mechnikov to the present days
(to the 175th anniversary of the birth of I.I. Mechnikov) 109

Prof. K. N. Gamaliia
The ambivalent nature of the medicine of Ancient Mesopotamia 116

Prof. V.N. Gamaliia, Prof.S.P. Ruda
Description of the plague in the works of fiction in antiquity
and the middle ages. 118

Prof. S.B. Sorochan
Clinical medicine in Byzantium 122

**THE QUESTION OF THE PHARMACOTHERAPY.
THE ORIGINAL STUDY**

Chilmonchik N. EMosin O.V., Zhigimont A.V.,
Verkhovodko A.I.
Chemotherapeutic antitumor drugs.
History of lymphoid tissue malignant
treatment 143

**THE QUESTION OF THE ENDOCRINOLOGY.
SYMPOSIUM**

Prof. O.M. Korzh
Clinical and pathogenetic rationale for the prevention and
treatment of obesity 146

**THE QUESTION OF THE GENERAL MEDICINE.
SYMPOSIUM**

Проф. Ж.Д. Семидоцкая, доц. И.А. Чернякова,
доц. Е.В. Авдеева
Семейный врач и нефрология: коротко о главном 153

**THE QUESTION OF THE CARDIOLOGY.
SYMPOSIUM**

Ass. O. E. Nikolenko
Clinical epidemiology of connective tissue dysplasia
(CTD) in the student population. Mitral valve prolapse
and phenotype of CTD. 160

DISTANCE EDUCATION

Bank of tests 164

**Проф. Г.О. Сирова,
к. фарм. н. О.О. Завада**

Харківський національний медичний
університет

Кафедра медичної та біоорганічної хімії

Становлення кафедри хімії у Харківському медичному університеті у післяреволюційний період

Нещодавно Харківський національний медичний університет відзначив своє 215-річчя. З перших років існування університету однією із фундаментальних дисциплін, які викладалися, була хімія, тому історія кафедри хімії також налічує більше двох століть. За період існування кафедри змінювалась її назва, завідувачі, викладачі, студенти, незмінною лишалась лише любов до студентів та високий професіоналізм працівників.

Історично так склалось, що можна виділити декілька етапів розвитку кафедри хімії: початковий (1804—1855 рр.), дореволюційний (1855—1917 рр.), післяреволюційний (1917—1955 рр.), сучасний (1955 р. — теперішній час).

Історія кафедри хімії ХНМУ бере свій початок на медичному факультеті Імператорського Харківського університету (нині Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна). Викладання хімії на

медичному факультеті університету почалося у дореволюційний період хіміками природничого відділення фізико-математичного факультету. У той час хімію викладали такі видатні вчені, як М.М. Бекетов, І.П. Осипов, Г.Є. Мухін, К.А. Красуський, В.Ф. Тимофеев, М.А. Валяшко. М.М. Бекетов прославив Харківський університет своїми науковими дослідженнями в галузі фізичної хімії.

Професор І.П. Осипов, викладаючи хімію на медичному факультеті, написав два підручники з неорганічної та органічної хімії. Професор В.Ф. Тимофеев викладав технічну, аналітичну та органічну хімію, проводив заняття з якісного, кількісного й технічного аналізу, започаткував роботи з досліджень неводних розчинів. Професор М.А. Валяшко першим у Росії використав спектральний аналіз для вивчення структури органічних сполук. Він був доктором хімічних та доктором фармацевтичних наук, бага-

Бекетов М.М. — зав. каф. хімії Харківського університету (1855—1887 рр.)

Осипов І.П. — зав. каф. неорганічної хімії Харківського університету (1894—1910 рр.)

Тимофеев В.Ф. — зав. каф. органічної хімії Харківського університету (1897—1904 рр.)

Валяшко М.О. — зав. каф. аналітичної хімії Харківського університету (1910—1922 рр.)

Рис. 1. Вчені дореволюційного періоду (1855—1917 р.р.)

то його робіт було присвячено дослідженню тонкої структури органічних сполук: вивчена реакційна спроможність деяких функціональних груп, таутомерія та ізомерія, утворення міжмолекулярного водневого зв'язку у розчинах та ряд інших питань.

Рис. 2. Жіночий медичний інститут (1910—1920 р.р.), де знаходилася кафедра на початку свого існування

Після Жовтневої революції (1917 р.) почався післяреволюційний період в історії кафедри хімії на медичному факультеті Харківського університету була виділена самостійна кафедра хімії, якою спочатку завідував проф. Г.Ю. Тимофеев, учень проф. І.П. Осипова. Г.Ю. Тимофеев був блискучим лектором, педагогом та великим ученим у галузі електрохімії. Після передчасної смерті Г.Ю. Тимофеева (1926 р.) кафедрою керував проф. Ф.П. Голев, а потім на завідування кафедрою хімії був обраний молодий вчений проф. Є.М. Гапон. Він написав підручники «Неорганічна хімія для медиків» (1932 р.) та «Фізична хімія для медиків» (1932 р.). Науковий спадок Є.М. Гапона — 167 оригінальних наукових робіт. Після від'їзду Є.М. Гапона до Москви кафедрою хімії на протязі 24 років керував проф. Т.В. Асс.

Кафедру органічної хімії в цей же період очолював професор Ю.О. Габель, лекції якого завжди відображали зв'язок хімії з медициною. У 1947 році під його керівництвом були розпочаті науково-дослідні

роботи із синтезу синтетичних аналогів пеніциліну, здійснена спроба класифікації гетероциклічних сполук. Після його смерті кафедру органічної хімії очолила доц. В.І. Корольова (1949—1954 рр.).

Тоді кафедра хімії знаходилася за адресою — вул. Сумська, 1.

Рис. 4. Корпус Харківського медичного інституту (вул. Сумська, 1), де знаходилася кафедра до 1971 року (1920—1971 рр.)

Цей період можна назвати визначальним у формуванні основних напрямків розвитку кафедри, було засновано фундамент для подальшого розвитку педагогічної думки. Першим завідувачем кафедри хімії Харківського медичного інституту (ХМІ) був приват-доцент Тимофеев Г.Ю., він очолював кафедру у 1920—1926 роках. На початку своєї наукової діяльності Тимофеев Г.Ю. проходив закордонне стажування в м. Гейдельберг, де перейняв досвід викладання хімічних дисциплін, який потім успішно використовував, працюючи в ХМІ для розвитку рідної кафедри. Тимофеев Г.Ю. був чудовим лектором та видатним педагогом, під його керівництвом формується напрямок методичної діяльності кафедри та відбувається впровадження в учбовий процес демонстраційних дослідів на лекційних та практичних заняттях, для більш глибокого розуміння матеріалу студентами.

Під керівництвом Тимофеева Г.Ю., на кафедрі проводилась наукова робота за такими напрямками як дослідження питань хімії неводних розчинів, впливу

Тимофеев Г.Ю. — перший зав. каф. хімії ХМІ (1920—1926 рр.)

Гапон Є.М. — зав. каф. неорганічної ХМІ (1929—1930 рр.)

Асс Т.В. — зав. каф. неорганічної та загальної хімії ХМІ (1930—1955 рр.)

Габель Ю.О. — зав. каф. органічної хімії ХМІ (1931—1949 рр.)

Корольова В.І. — зав. каф. органічної хімії ХМІ (1949—1954 рр.)

Рис. 3. Вчені післяреволюційного періоду (1918—1955 р.р.)

Рис. 5. В науковому диспуті приймають участь приват-доцент Г.Ю. Тимофеев (сидить другий праворуч) та студент Л.М. Андреасов (стоїть у центрі) (1915 р.)

природи розчинника на протікання хімічних реакцій. Коло його наукових інтересів охоплювали такі питання як дослідження електрохімічних явищ у розчинах, а також дослідженнями у фармацевтичній галузі, а саме одержанням колоїдного срібла, фітину та інших фармацевтичних препаратів.

Тимофеев Г.Ю. був не лише видатним вченим свого часу, але й чудовим наставником для молодих науковців. Він залюбки передавав свої знання учням, які достойно продовжували його вчення. Після його передчасної смерті у 15 лютого 1926 р. кафедрою керував проф. Голев Ф.П. Яскравою фігурою в історії кафедри хімії харківського медичного університету був професор Є. М. Гапон, який очолював кафедру у 1929—1930 р.р.

Рис. 6. Професор Є. М. Гапон

Це була видатна людина, яка захоплювалась одночасно такими напрямками досліджень як термодинаміка, кінетика, гідратація, комплексоутворення, полімеризація, електрохімія, колоїдна хімія, фотохімія. Є. М. Гапон з однодумцями займався дослідженням будови ядра атому, разом вони висунули концепцію оболонкової моделі ядра.

Наступний етап розвитку кафедри хімії пов'язано з ім'ям професора Т.В.Асса (1930—1955 рр.).

Він очолював кафедру 25 років. В 1930 році він був обраний завідувачем кафедри загальної хімії ХМІ. Він очолював кафедру у роки другої світової війни, а також в роки роботи кафедри під час евакуації.

Захоплює те, що в евакуації з 1941 року кафедра повноцінно працювала, не припинився ані навчальний процес, ані наукова робота. Активно розвивались такі напрямки досліджень як питання корозії,

«хромовання металів» отримання бромів. Товій Вікторович дбав також про технічне оснащення кафедри, та створив оптимальне технічне забезпечення навчальної та наукової роботи. Його наукова школа розвивала не лише інтереси загальної та фізичної хімії але й також медицини, працюючи у тісному тандемі наук. Товій Вікторович був людиною, науковцем та викладачем з великої літери, його однаково поважали і співробітники і студенти

Рис. 7. Професор Т.В. Асс

Завідувач кафедри органічної хімії медичного інституту проф. Габель Ю.О. (1931—1949 рр.) залишив також свій внесок в історію кафедри хімії.

Рис. 8. Професор Габель Ю.О.

Під час його завідування на кафедрі проводилась наукова робота присвячена синтезу біологічно активних сполук, зокрема, синтезу похідних барбітурової кислоти та синтетичних аналогів пеніциліну, сульфамідних препаратів. Він активно займався видавничою діяльністю у 1941 році видав у світ підручник Ю.О. Габеля «Гетероциклические соединения».

Ю.О. Габель був чудовим педагогом та лектором, він є автором «Педагогічного заповіту», який не втратив актуальності і в наші часи. Він завідував кафедрою до 1949 року, а після його смерті кафедру органічної хімії очолила доцент Корольова В.І., яка працювала завідувачем 5 років по 1954 рік.

Через роки ми цінуємо спадщину, що залишили нам наші попередники. Ми святкуємо ювілеї завідувачів, присвячуючи ювілейним датам, студентським конференціям. У нас є можливість висловити свою шану Габелю Ю.О., ми доглядаємо за його могилою разом зі студентами, силами наших співробітників встановили огорожу на його могилі.

Співробітниками на чолі з завідувачем кафедри проф. Сировою Г. О. було написано три монографії з історії кафедри та створено пам'ятний календар.

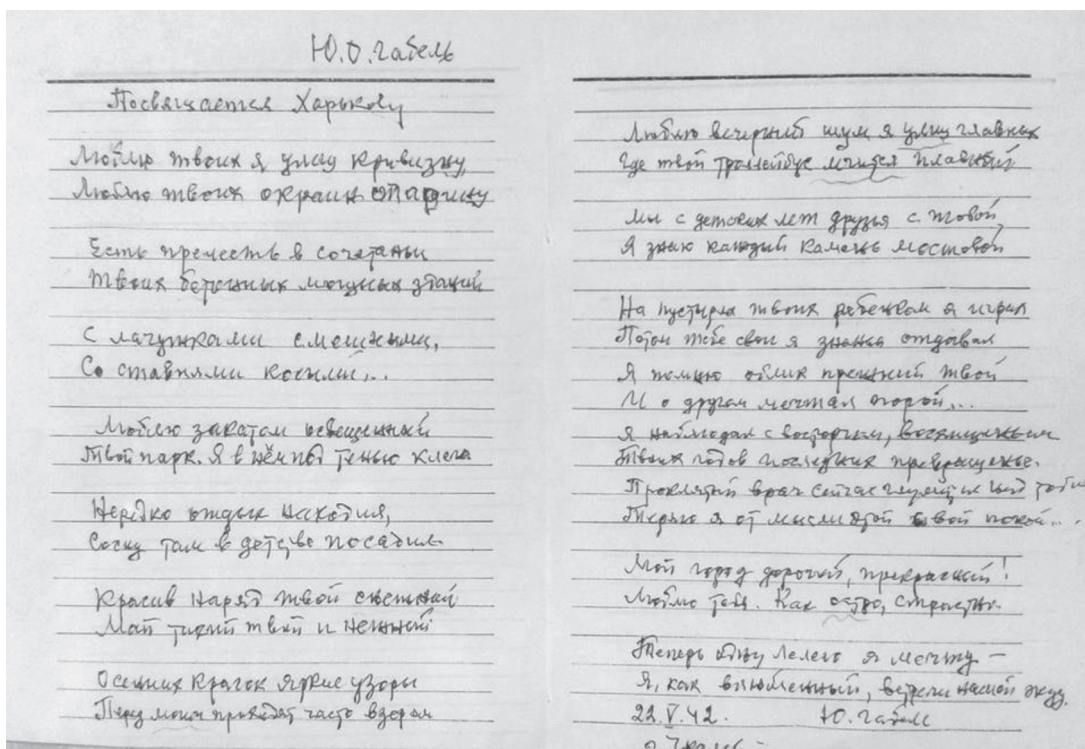

Рис. 9. Вірш — педагогічна спадщина проф. Габеля Ю.О.

Рис. 10. Монографії з історії кафедри та ювілейний календар

Список використаної літератури

1. Сторінки історії кафедри медичної та біоорганічної хімії Харківського національного медичного університету [Г.О.Сирова, І.В. Завгородній, Л.Г. Шаповал, В.М. Петюніна, В.Д. Чеховський, В.О. Макаров, Н.М. Ткачук, Л.П. Шапарева, Є.Р. Грабовецька, С.А. Наконечна, Р.О. Бачинський, О.В. Савельєва, Л.Л. Замігайло, С.М. Козуб, О.Л. Томіліна, Ж.М. Перцева]; Під ред. Г.О. Сирової. — Харків: ХНМУ, 2010. — 164 с.
2. Кафедра хімії крізь роки (Історичний нарис): монографія / кол.авт., за ред. проф. Сирової Г.О./ Сирова Г.О., Чекман І.С., Петюніна В.М., Шаповал Л.Г., Макаров В.О., Чеховський В.Д., Шапарева Л.П., Наконечна С.А., Грабовецька Є.Р., Андреева С.В., Бачинський Р.О., Лук'янова Л.В., Тішакова Т.С., Савельєва О.В., Копотева Н.В., Чаленко Н.М. — Харків: «Щедра садиба плюс», 2015 — 272 с.
3. Кафедра хімії очима сучасників (історичний нарис) [Сирова Г.О., Петюніна В.М., Макаров В.О., Чеховський В.Д., Лук'янова Л.В., Козуб С.М., Тішакова Т.С., Левашова О.Л., Савельєва О.В., Каліненко О.С., Завада О.О., Чаленко Н.М., Копотева Н.В., Присяжний О.В., Синельник В.] За редакцією проф. Сирової Г.О. — Харків: ХНМУ, 2020. — 239 с.

Становление кафедры химии в Харьковском медицинском университете в послереволюционный период

Проф. Сырочая А.О., к. фарм. н. Завада О.А.

Кафедра медицинской и биорганической химии, ХНМУ, г. Харьков

Одной из фундаментальных дисциплин, которая преподавалась в Харьковском национальном медицинском университете с начала его существования, была химия, поэтому история кафедры химии так же как университета насчитывает более двух веков. Исторически так сложилось, что можно выделить несколько этапов развития кафедры химии: начальный, дореволюционный, послереволюционный, современный. В послереволюционный период сначала кафедрой заведовал проф. Г.Ю. Тимофеев, после его преждевременной смерти заведующим стал проф. Ф.П. Голев, а затем на заведование кафедрой химии был избран проф. Е.М. Гапон, после его отъезда в Москву кафедрой химии в течение 24 лет руководил проф. Т.В. Асс. Кафедру органической химии в этот же период возглавляли проф. Ю.А. Габель, и доц. В.И. Королева (1949–1954 гг.).

Formation of the Department of Chemistry at Kharkiv Medical University in the post-revolutionary period

Prof. A. O. Syrovaya, PHD Zavada O.A.

Department of Medical and Bioorganic Chemistry, KhNMU, Kharkiv

One of the fundamental disciplines taught at the Kharkov National Medical University since its inception was chemistry, which is why the history of the Department of Chemistry as well as the University has more than two centuries. Historically, it was possible to distinguish several stages of development of the department of chemistry: initial, pre-revolutionary, post-revolutionary, modern. In the post-revolutionary period, first the department was headed by prof. G.Yu. Timofeev, after his premature death, prof. F.P. Golev, and then prof. EAT. Gapon, after his departure to Moscow, the department of chemistry for 24 years was led by prof. T.V. Ass. The department of organic chemistry in the same period was headed by prof. Yu.A. Gabel, and Assoc. V.I. Koroleva (1949–1954).

Контактна інформація: Сирова Ганна Олегівна —
завідувач кафедри, доктор фармацевтичних наук, професор. medchem1@ukr.net

Стаття надійшла до редакції 22.06.2020 р.